

Overdosedødsfall

Hva er det og hva gjør vi med det?

Thomas Clausen

Professor (Dr. med)

thomas.clausen@medisin.uio.no

Gardermoen; 03.04.16

Hvorfor er det viktig?

- ✓ Blant unge voksne; 15-49 år; Overdose er blant de ledende dødsårsakene (2. for menn and 3. for kvinner)
- ✓ Narkotikabruk er en av de viktigste årsaken til og risikofaktor for død
- De fleste overdosedødsfall kan forebygges
- Behov for kunnskap; trender og hva virker!

Kjært barn har mange navn

«The devil is known by many names»

- ✓ Overdosedødsfall
- ✓ Akutt intoksikasjonsdødsfall
- ✓ Forgiftningsdødsfall
- ✓ Narkotika-utløst dødsfall
- ✓ Narkotika-indusert dødsfall
- ✓ Narkotika og/eller legemiddel-utløst dødsfall
- ✓ (Narkotika-relatert dødsfall)



Overdose

- En «dose» som ble for høy for den personen den dagen
- Kan ofte beskrives som en hendelse med flere samtidige årsaksfaktorer enn bare «høy dose»
- Overdoser i Norge; 1977-2013
 - 4632 Menn
 - 1306 Kvinner
 - **5934 Totalt**



Overdose - “The straw that broke the camel’s back”



Dødelig overdose!

- ✓ 8/10 dødelige overdoser forårsakes av opioider (heroin, morfin, metadon mfl)
- **Respirasjonshemning og oksygenmangel**

Hva ser patologen ved «rusrelatert død»?

✓ Unntaksvis:

- En klar og åpenbar sykehistorie
- Entydige dødlige og sykelige forandringer
- Forhøyet konsentrasjon av ett rusmiddel
- Tydelige store kroniske forandringer i vevsprøver

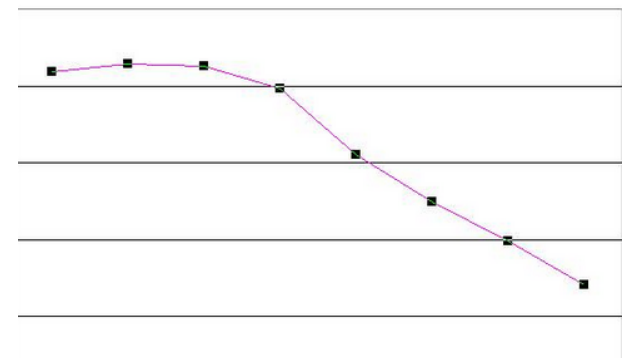
✓ Vanligvis

- Flere ulike stoffer
- Beskjedene patologiske forandringer
- Dårlig anamnese i sykehistoriene i dokumenter
- Svak støtte fra kliniske parameter som støtter diagnosen

Overdosedød; en eksklusjonsdiagnose

Hvem havner i overdosestatistikken?

- ✓ Dødsfall som ansees som forårsaket direkte av rusmiddel
- ✓ Ingen annen mer plausibel forklaring enn rusmiddel
- Dødsfall hvor avdøde har gjennomgått obduksjon (++)
 - Toksikologisk undersøkelse for påvisning av rusmiddel



Risikofaktorer for dødelig overdose

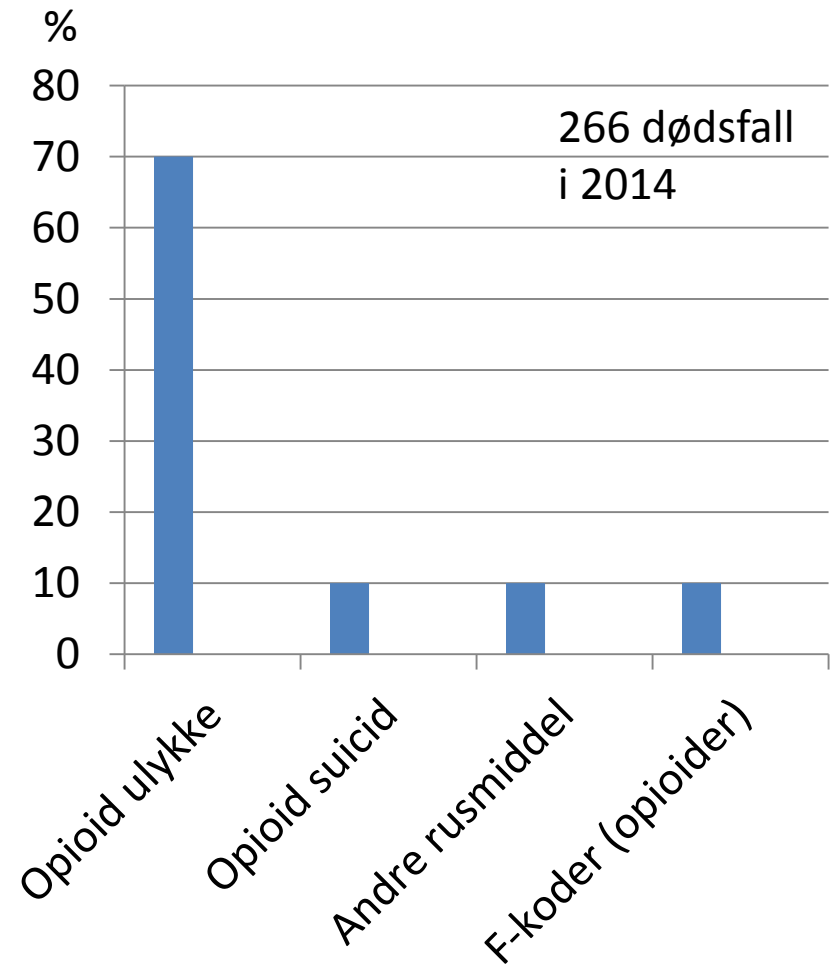
- Opioider
 - Heroin, metadon, morfin eller andre smertestillende
 - Økende risiko ved økende dose
- Flere samtidige rus- og/eller legemiddel
- Injeksjon av rusmiddel
- Forutgående periode med avhold (tap av toleranse)
- Annen samtidig sykdom
- Genetikk og sårbarhet?
- Forutgående psykososial krise
- Ruse seg alene
- Mfl
- **Å være utenfor rusbehandling**



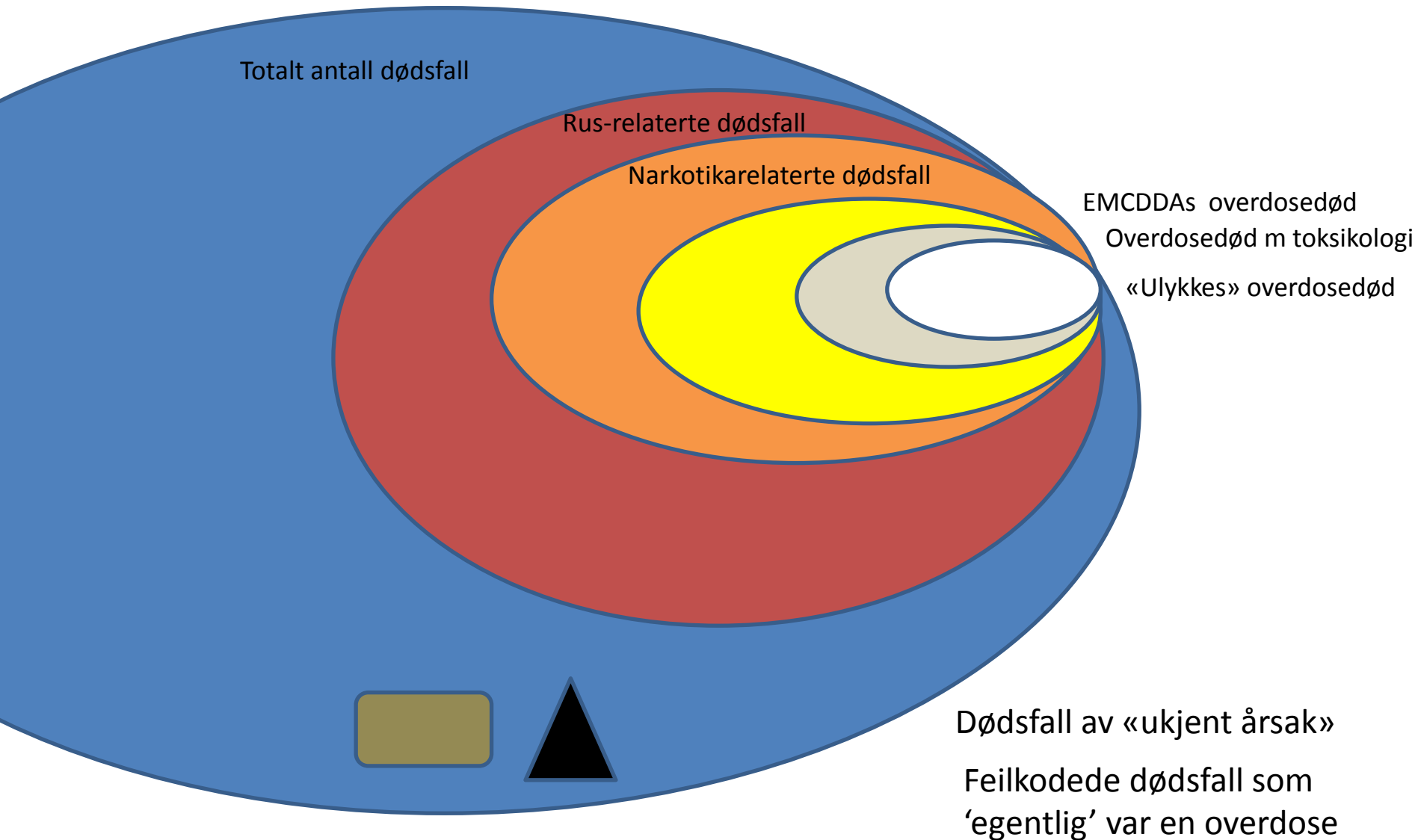
EMCDDAs indikator for overdosedød

4 typer dødsårsakskoder (15-64 år)

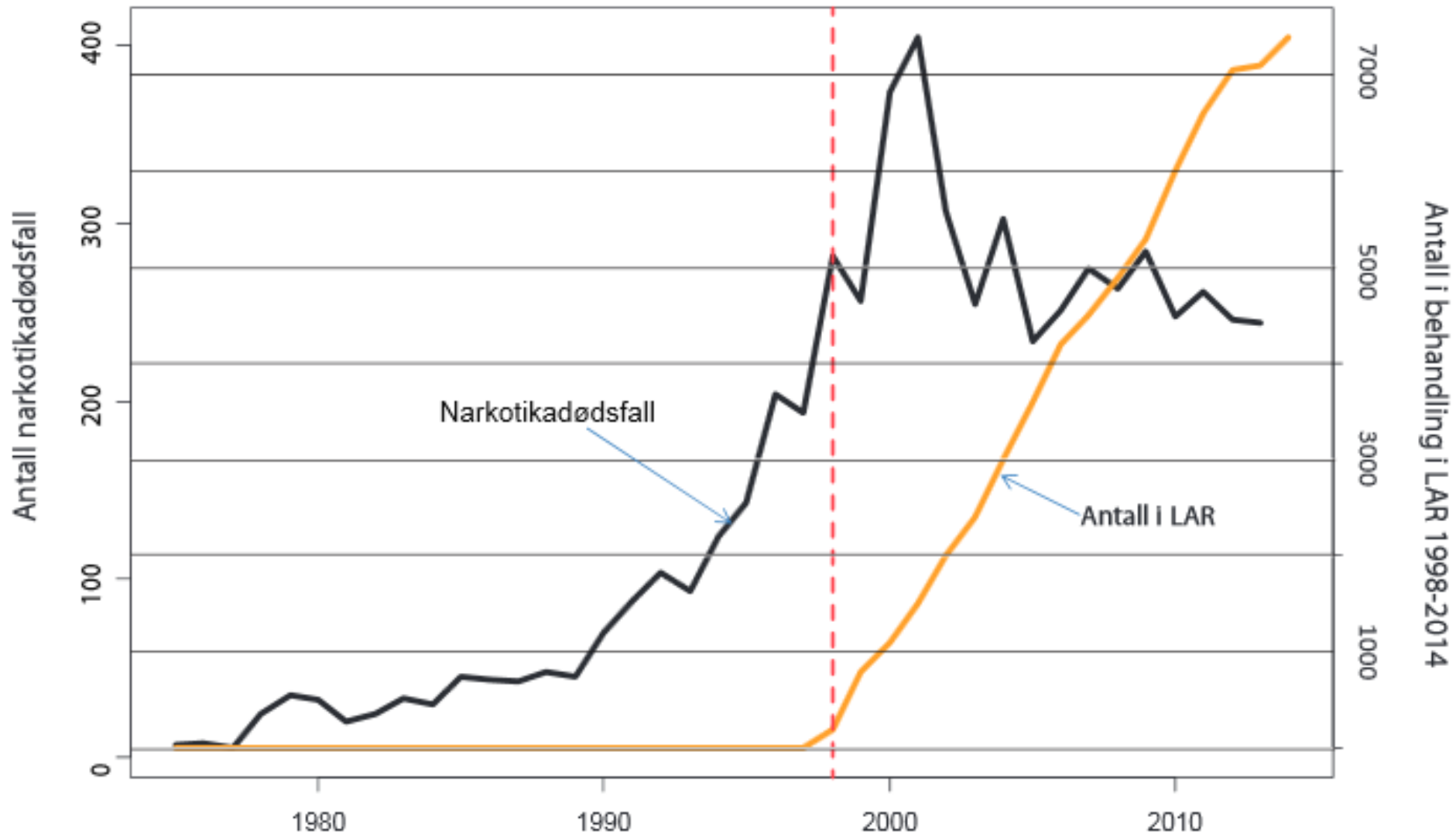
- Ulykkesoverdoser (narkotika og legemiddel)
- Overdoser med suicidal intensjon
- Overdoser med ukjent intensjon
- Rusrelaterte dødsfall blant individer med kjent rusmiddelavhengighet hvor annen årsak ikke finnes (F-koder)



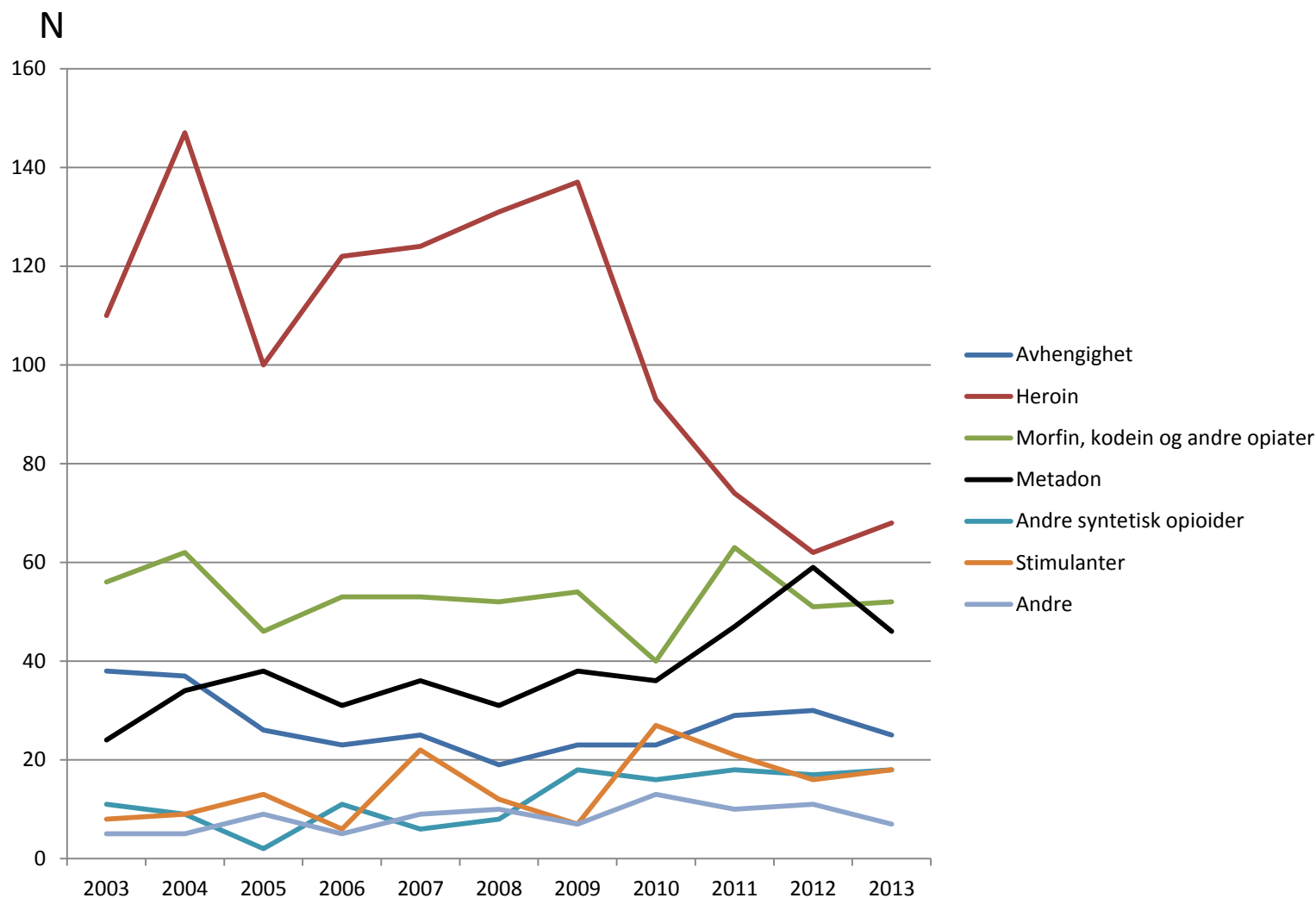
Ulike definisjoner - ulike antall



Overdosedød og LAR; Norge



Stoffgrupper og død 2003-2013



Overdosedødsfall

En sammensatt gruppe

Behov for sammensatte og sammenhengende tiltak!



Opioid
Utenfor behandling

Andre rusmiddel

Sykdom og opioid

Suicid med opioid

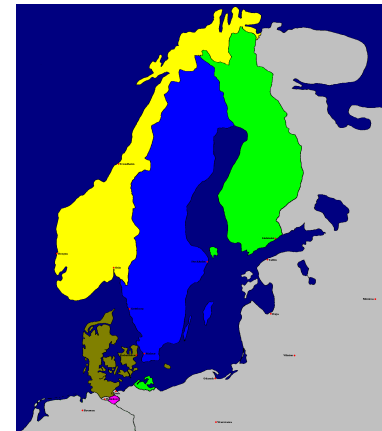
Metadon utenfor LAR

Etter fengsel

Kunnskapsbasert tilnærming

- ✓ Behov for en rekke tiltak
- ✓ Skadereduksjon-behandling
 - ✓ LAR, Døgn, Nalokson, Naltrekson, annen helsehjelp
- ✓ Avhengighet:
 - ✓ En kronisk lidelse; langvarig behandling
 - ✓ Behandling tilpasset sykdommens intensitet
- ✓ Etablere meningsfull daglig aktivitet
- ✓ Bistand til å etablere rusfrie nettverk

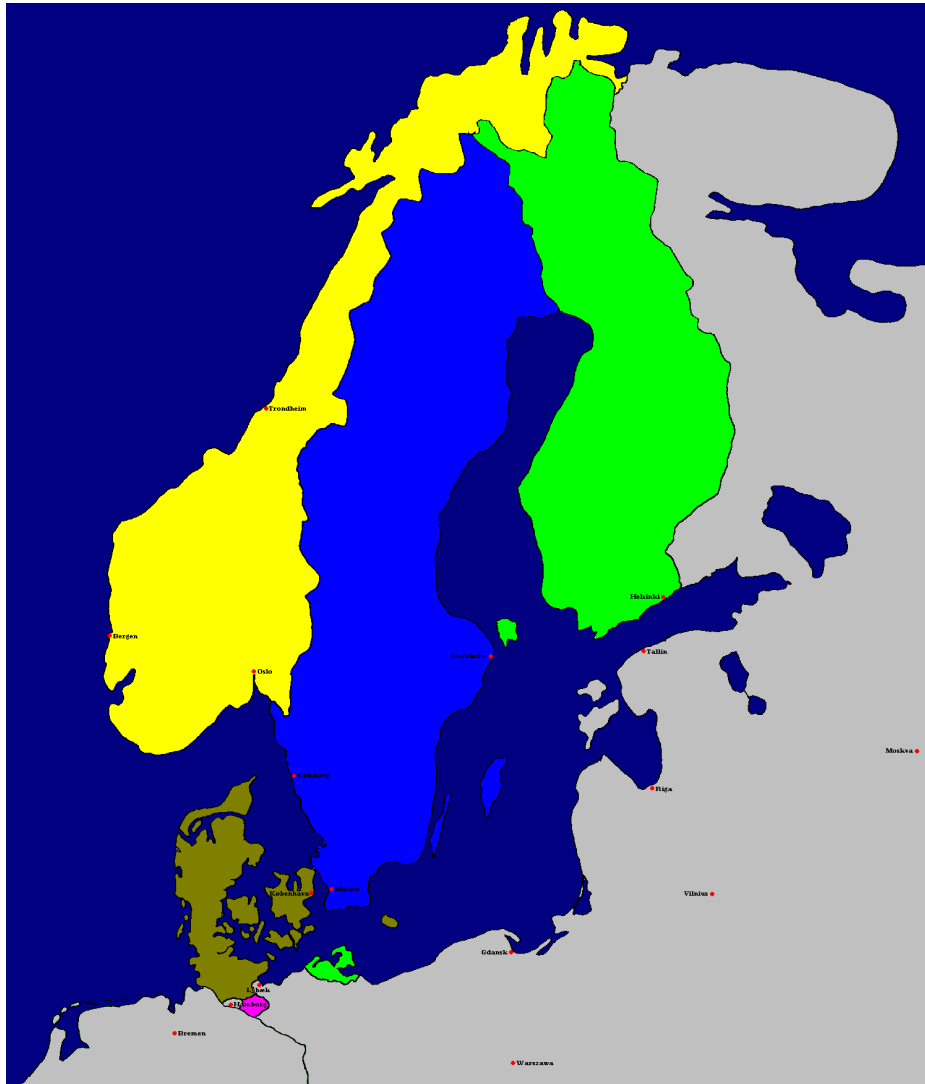
The Nordic region



	Sweden	Denmark	Finland	Norway
Populations	9.5mill	5.5mill	5.5 mill	5 mill
ODs per 1 mill	70	60	54	70
Numbers in OMT	3 425	7 600	2 439	7 055

The Nordics

Life time prevalence (LTP) (15-64yrs) (most recent data)



Finland:

- Drug users:LTP; Cannabis 18%
- Drug users:LTP; Amphetamine 2%

Sweden:

- Drug users: LTP; Cannabis 14%
- Drug users:LTP; Amphetamine 5%

Denmark:

- Drug users:LTP; Cannabis 36%
- Drug users:LTP; Amphetamine 7%

Norway:

- Drug users: LTP; Cannabis 24%
- Drug users:LTP; Amphetamine 4%

Similarities and differences



➤ Europe vs USA?



➤ The Nordics?



✓ Trends within country

Land i nord med høyest forekomst; 2013

Most recent data (cases per million population)



■ < 10 ■ 10-40 ■ > 40

Overdoser i Europa

Characteristics



Mean age at death

37

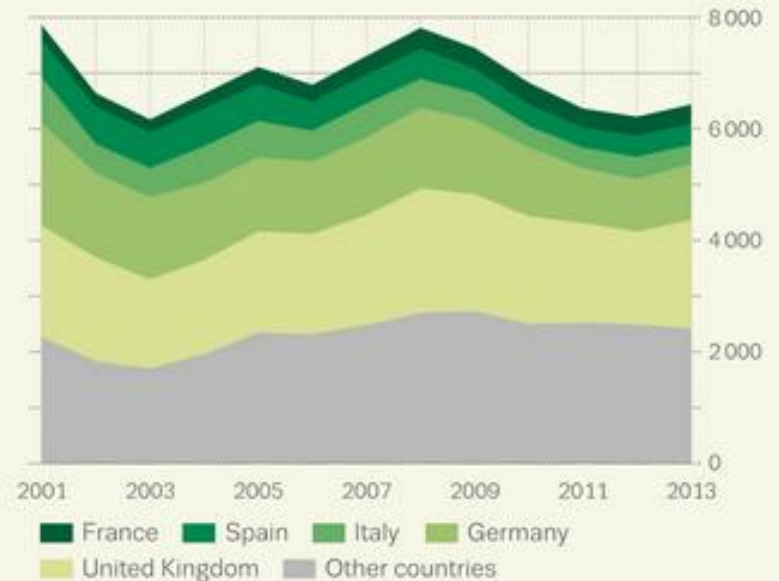
Deaths with opioids present



Age at death

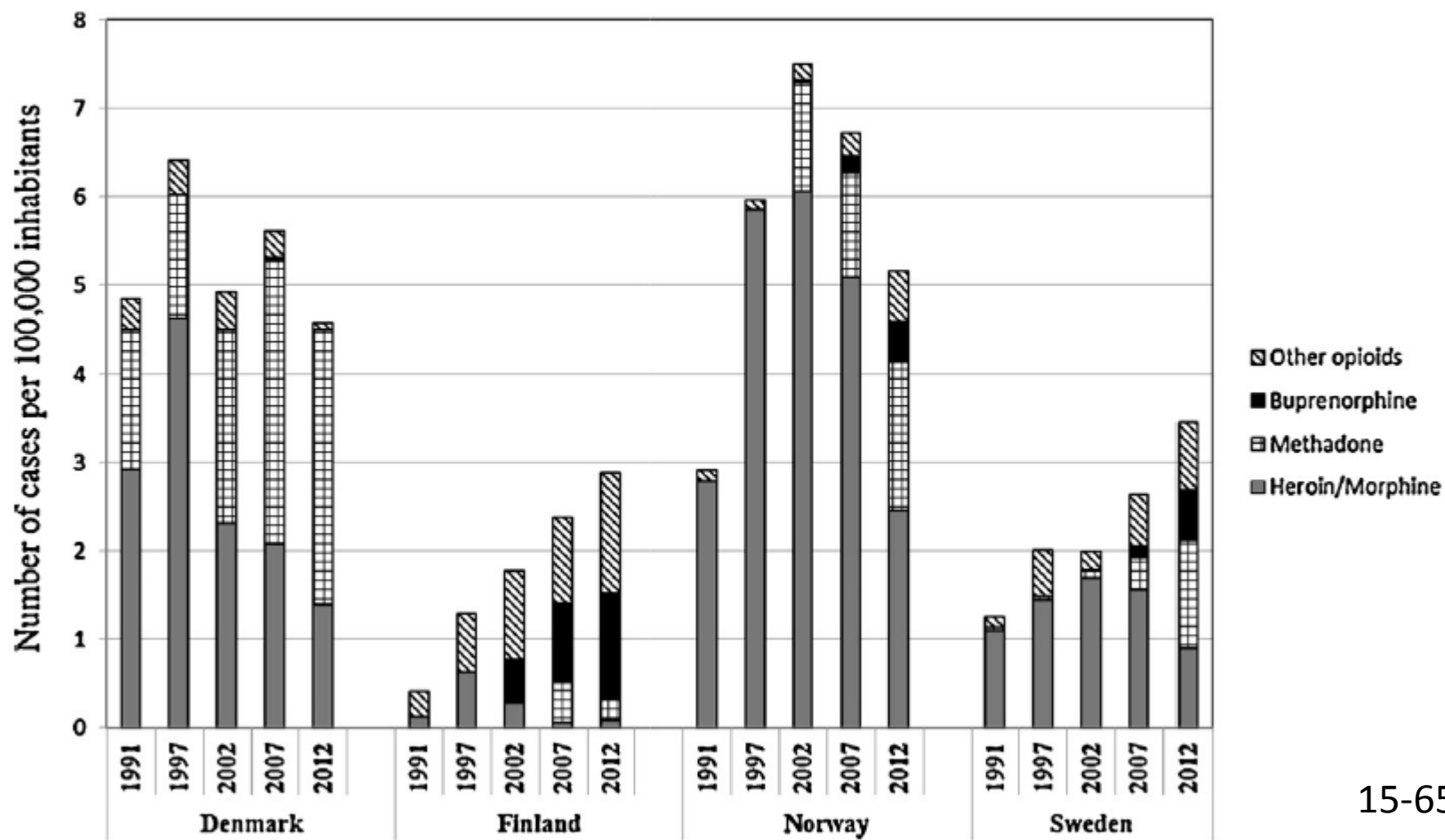


Trends in overdose deaths



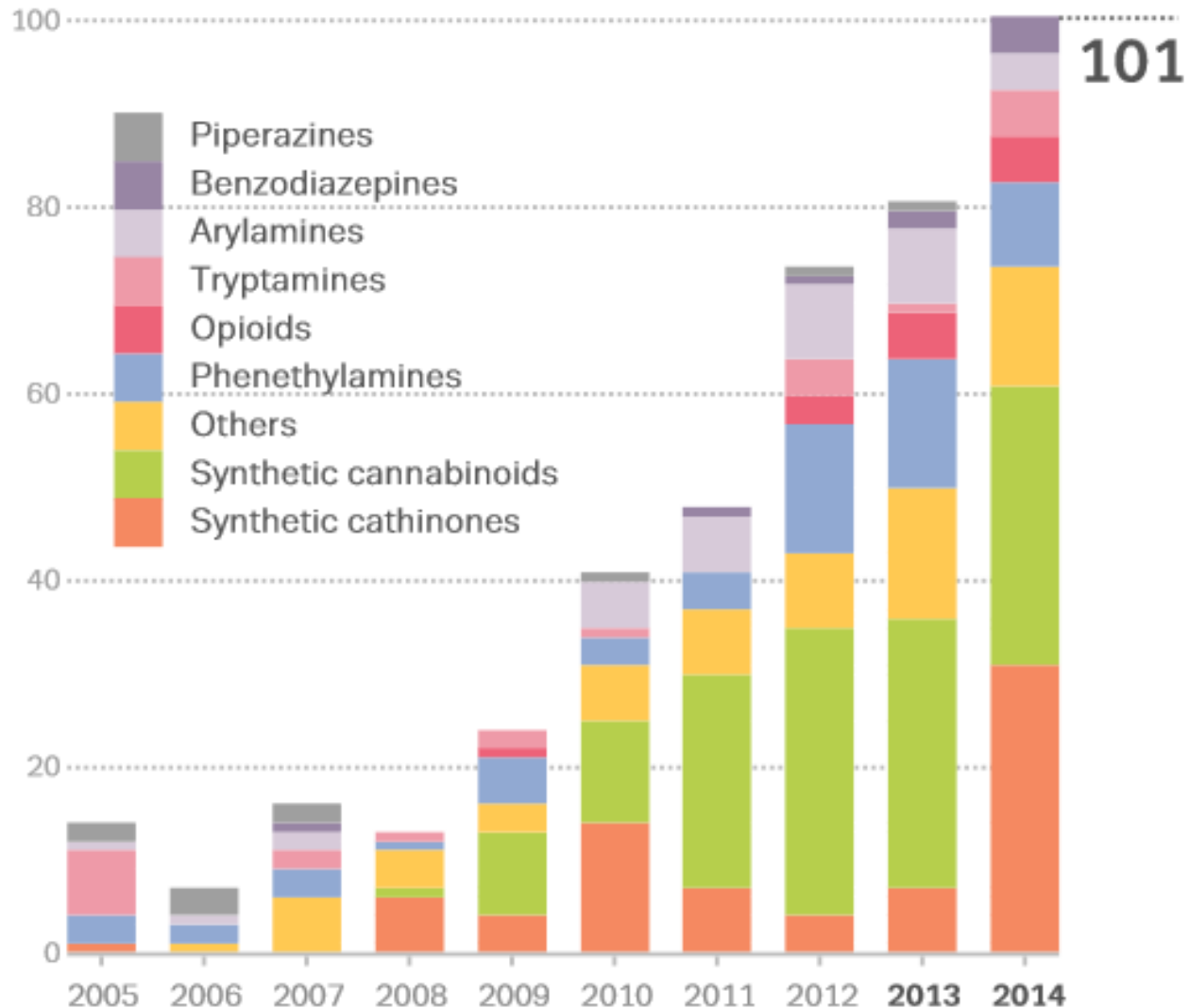
Forgiftninger; Norden (2012)

K.W. Simonsen et al./Forensic Science International 248 (2015) 172–180



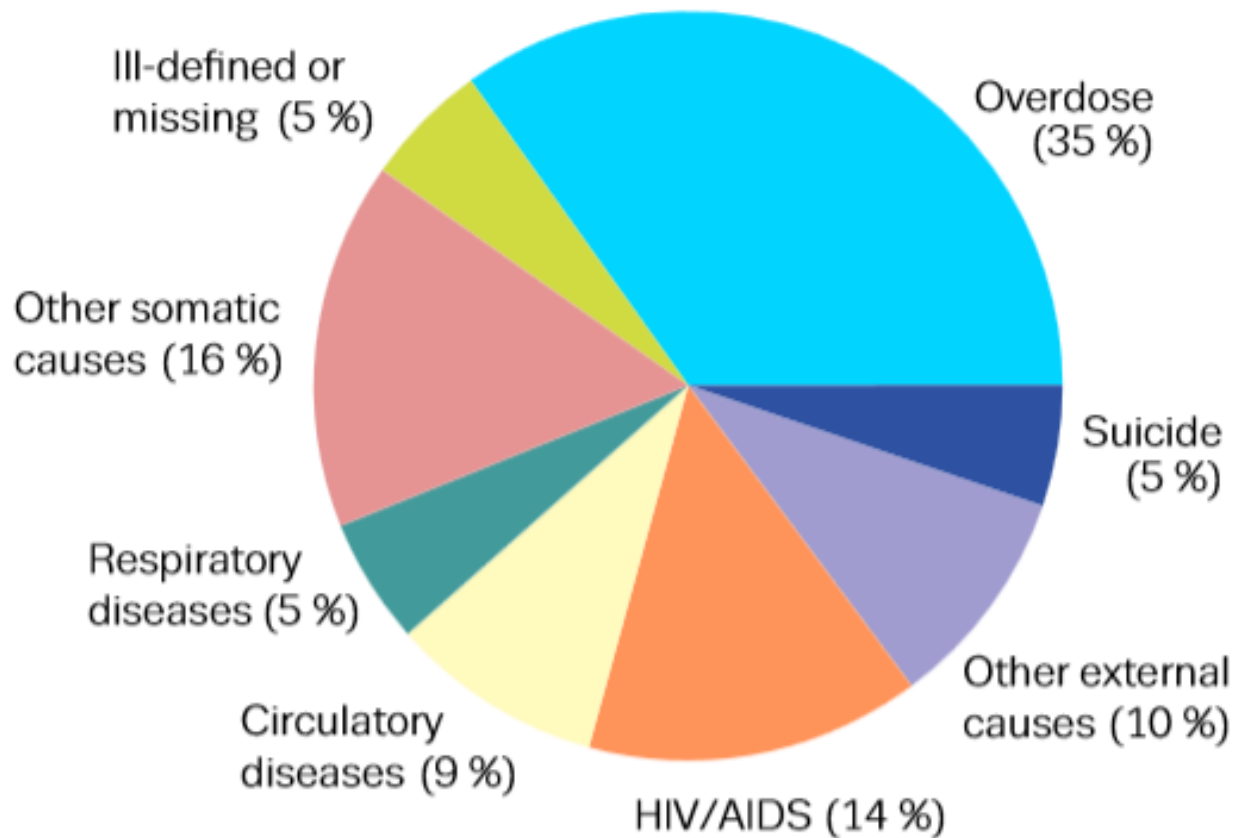
15-65 år

New psychoactive substances (NPSs) in Europe 2014; >100

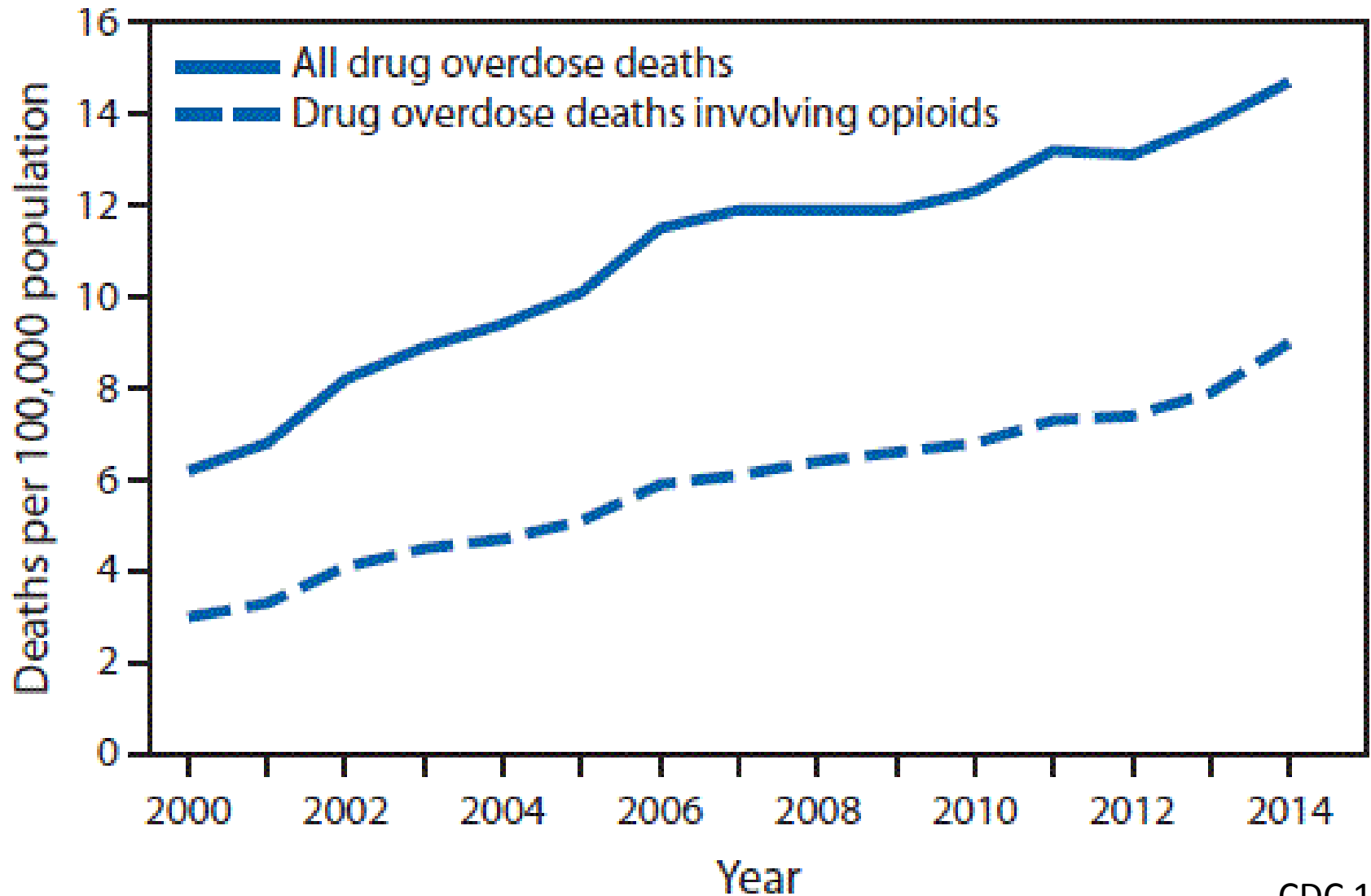


Konsekvenser og skadevirkning

Total-dødelighet

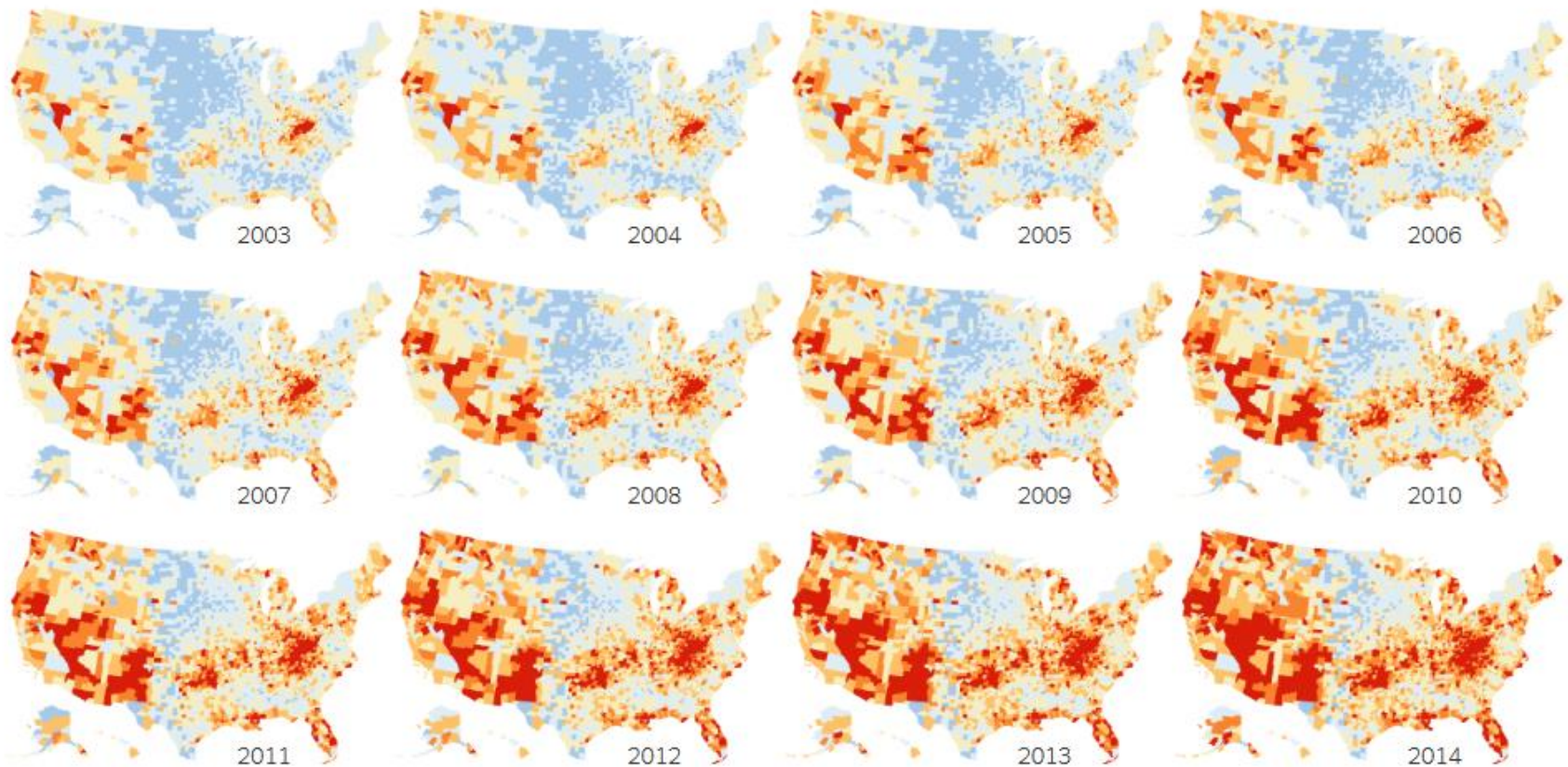
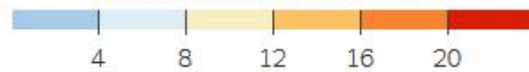


Overdose utvikling i USA

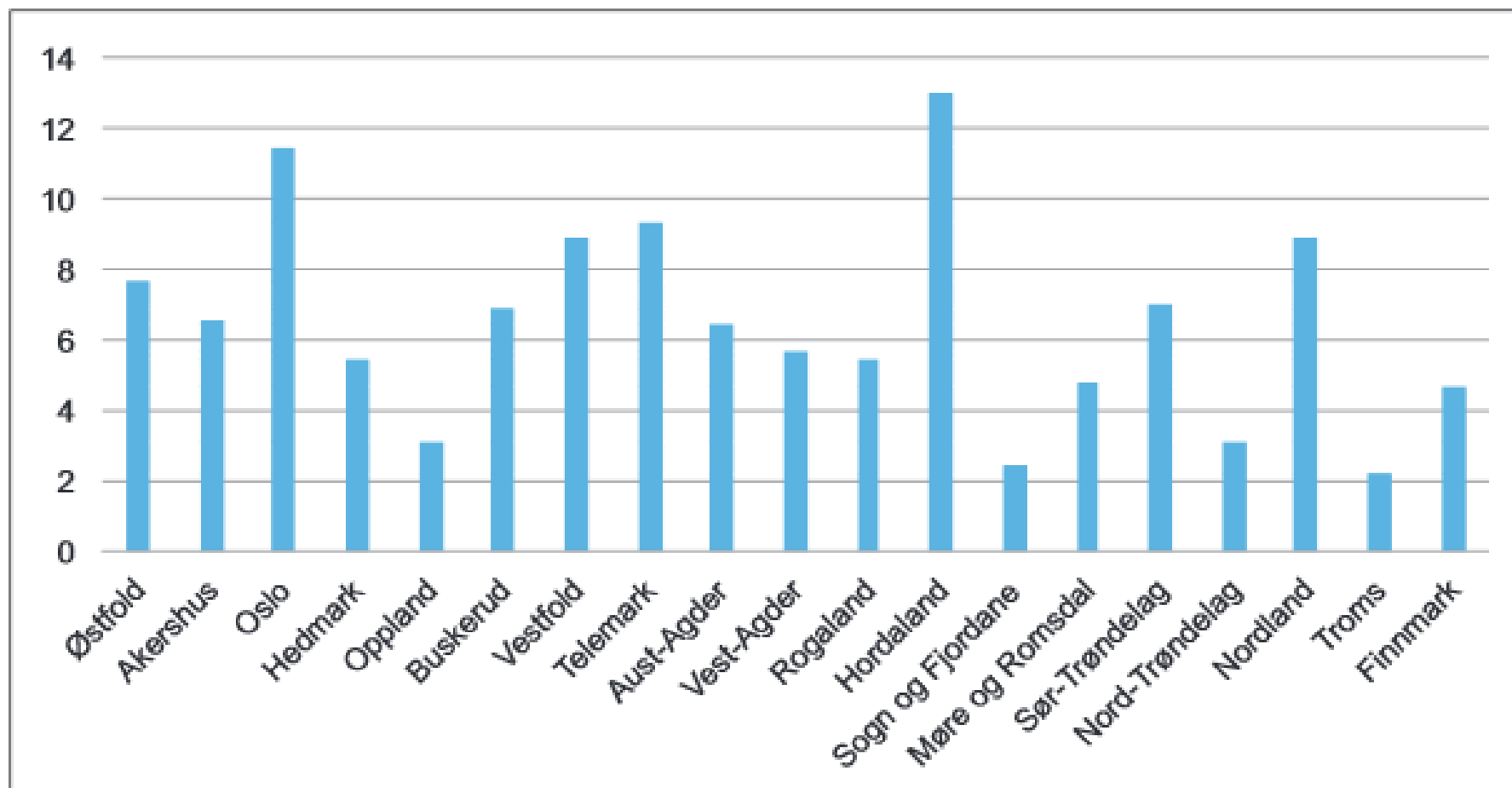


In the US; From local and major cities to general phenomenon

Overdose deaths per 100,000

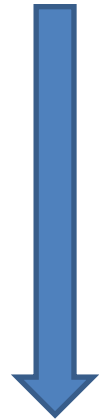


Overdoses per 100 000 population 15–64 yrs. Mean per year 2011–2013. County; Norway

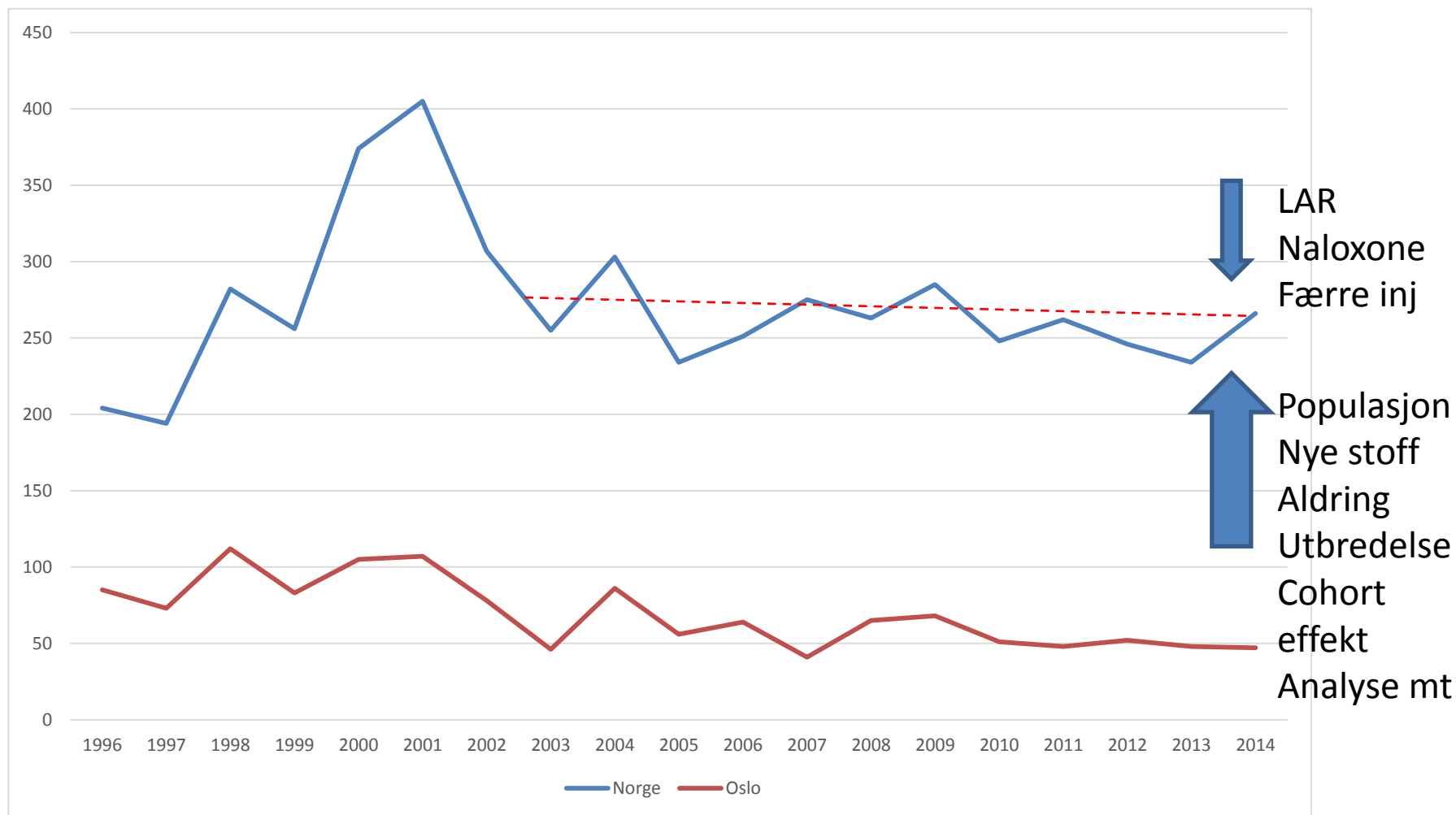


Trender som bidrar til endring

- ✓ Aldring av kohort med rusbrukere
- ✓ Nye risikopopulasjoner (Smertestillende, NPS)
- ✓ Nye stoffer og kombinasjoner
- ✓ Fra lokalt til utbredt fenomen
- ✓ Forbedrede analysemetoder; case finding
- «Delayed cohort» effekt?
- Tilgjengelighet av behandling
 - LAR
 - Naloxone
- Reduksjon av antall injeksjonsbrukere?
- Kunnskap og adferdsendring i risikopopulasjoner



Narkotikautløste dødsfall, Norge



Tiltak

- **Forbedre behandlig og forebygging**
- ✓ Tilgang på behandling
 - LAR-behandling
- ✓ Skadereduserende tiltak
 - Sprøyteutdeling, brukerrom
 - Naloxone til brukerne

- Nasjonal strategi; multiple tiltak, inkl Switch etc.
- Se mot nye målgrupper; prescription drugs?

- ✓ Regulere tilgjengelighet
 - Forbud,.....
 - Forskrivningspraksis

Norwegian nasal naloxone



5 doses of 0,4mg Naloxone

Feedback fra bruker

[Upon her 3rd refill]

“It’s worked every time. I see he’s blue, and then within a few minutes he’s up standing! Should have had it sooner. I’ve seen too many of these [overdoses].”

- Client, drop-in center Bergen

National overdosestrategi

➤ Lansert av helseminister i 2014

✓ 5-års strategi

– 0-vision for ODs

– Inkluderer multiple intervensjoner og midler

- Nasal nalokson

- Ledsagende evaluering og forskning